

3 Inkomsten

3.1 Inleiding

Deze bijlage bevat een toelichting op de raming van de belasting- en premieontvangsten van het Rijk en de Sociale fondsen. Om inzicht te geven in de ontwikkeling van het totale ontvangstenbeeld worden de belasting- en premieontvangsten gezamenlijk gepresenteerd.

De belastingontvangsten worden in overeenstemming met de Comptabiliteitswet op kasbasis verantwoord. De premies volksverzekeringen worden tezamen met de loon- en inkomstenbelasting op kasbasis gepresenteerd. Voor het EMU-saldo zijn de belastingen en premies volksverzekeringen op EMU-basis¹ relevant. Deze worden via een aparte aansluiting op EMU-basis vermeld. De werknemerspremies worden direct op EMU-basis gepresenteerd.

De ramingen voor de premieontvangsten komen overeen met de ramingen in de begrotingen van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Begroting XV) en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Begroting XVI). In de begroting van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is een nadere toelichting opgenomen van de ramingen voor de AWBZ en de ZVW. De overige fondsen worden toegelicht in de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

In paragraaf 3.2 wordt de raming van de belasting- en premieontvangsten van 2009 (de Vermoedelijke Uitkomsten) vergeleken met de stand van het vorige ramingsmoment (Voorjaarsnota 2009), waarbij de belangrijkste ramingsbijstellingen worden toegelicht. Paragraaf 3.3 bevat vervolgens een toelichting op de raming van 2010 (de Ontwerpbegroting), onderverdeeld naar endogene ontwikkeling en beleidsmaatregelen. Voor een meer uitgebreide toelichting op de belastingramingen wordt tevens verwezen naar de internetbijlage van deze Miljoenennota (www.rijksbegroting.nl). Paragraaf 3.4 presenteert de technische meerjarige ontvangstenraming tot en met 2011. Tot slot geeft paragraaf 3.5 een gedetailleerd overzicht van de raming van de belasting- en premieinkomsten voor 2009 en 2010.

---

¹ De belasting en premie volksverzekeringen op EMU-basis zijn voor de meeste ontvangstensoorten gelijk aan de 1-maands verschoven ontvangsten op kasbasis. Dit betekent dat de ontvangsten op EMU-basis voor een bepaald jaar worden bepaald door de kasontvangsten van februari van dat jaar tot en met januari van het daaropvolgende jaar. Op deze wijze wordt zo goed mogelijk de opbrengst benaderd die samenhangt met de economische transacties uit het lopende jaar. Alleen de successierechten, de vennootschapsbelasting, de dividendbelasting en de inkomensheffing zijn hiervan uitgezonderd. Voor deze belastingsoorten geldt dat EMU-basis gelijk is aan kasbasis, omdat voor deze belastingsoorten geldt dat de 1-maands verschoven ontvangsten op kasbasis geen betere aansluiting vormt met de onderliggende economische transacties.

3.2 De belasting- en premieontvangsten in 2009

In tabel 3.2.1 wordt de nieuwe raming voor 2009 vergeleken met de raming ten tijde van de Voorjaarsnota en wordt een toelichting gegeven op de belangrijkste bijstellingen. Ten opzichte van de Voorjaarsnota 2009 is de raming voor de totale belasting- en premieontvangsten op EMU-basis met 6,4 miljard euro neerwaarts bijgesteld op basis van het meest recente economische beeld en de gerealiseerde kasontvangsten over 2009 tot en met de maand juli.

Tabel 3.2.1 Raming belasting- en premieontvangsten 2009 op EMU-basis (x € miljoen)

	Voorjaarsnota 2009	Vermoedelijke uitkomsten 2009	Vershil 2009
Indirecte belastingen (kasbasis)	66 521	63 260	- 3 260
Omzetbelasting	37 534	36 080	- 1 454
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	2 746	2 361	- 385
Accijnzen	10 701	10 569	- 133
Belastingen van rechtsverkeer (overdrachts- en assurantiebelaasting)	4 753	3 601	- 1 152
Motorrijtuigenbelasting	3 347	3 316	- 31
Belastingen op een milieugrondslag	4 613	4 565	- 48
Verpakkingenbelasting	321	317	- 4
Vliegbelasting	199	199	0
Overig	2 306	2 252	- 54
Directe belastingen en premies volksverzekeringen (kasbasis)	99 542	97 219	- 2 323
Loonheffing	87 169	86 046	- 1 124
Inkomensheffing	- 7 643	- 7 031	612
Dividendbelasting	3 159	2 516	- 643
Vennootschapsbelasting	14 541	13 434	- 1 107
Overig (inclusief niet nader toe te rekenen belastingontvangsten)	2 318	2 256	- 62
Totaal belastingen en premies volksverzekeringen (kasbasis)	166 062	160 479	- 5 583
Aansluiting op EMU-basis	5 869	5 139	- 731
Totaal belastingen en premies volksverzekeringen (EMU-basis)	171 932	165 618	- 6 314
Premies werknemersverzekeringen	44 091	43 993	- 98
Totaal belasting- en premieontvangsten (EMU-basis)	216 023	209 611	- 6 412

De verwachting over de economische ontwikkeling in 2009 is sinds de Voorjaarsnota 2009 verder verslechterd met -1,1 procent. Zo zijn voor de belasting- en premieontvangsten relevante indicatoren als de particuliere consumptie, de investeringen in woningen naar beneden bijgesteld evenals de incidentele loonontwikkeling. Anderzijds is de ontwikkeling van de werkgelegenheid voor 2009 naar boven bijgesteld. Het per saldo negatievere beeld leidt mede op basis van de gerealiseerde kasontvangsten tot en met juli 2009 tot negatieve mutaties bij vrijwel alle belastingsoorten.

De raming van de omzetbelasting is met -1,5 miljard bijgesteld als gevolg van lagere consumptieve bestedingen en lagere investeringen in woningen dan bij Voorjaarsnota 2009 werd verwacht. Een sterkere dan verwachte daling in de verkoop van huizen zorgt voor een forse bijstelling van -1,1 miljard bij de overdrachtsbelasting. Op basis van de kasontvangsten tot en met juli is de raming van de ontvangsten vennootschapsbelasting in 2009 met -1,1 miljard bijgesteld. Ook de loonheffing kent een forse negatieve bijstelling van -1,1 miljard.

Deze bijstelling is het gevolg van een fors negatief bijgestelde incidentele loonontwikkeling. Een wat gunstiger beeld over de ontwikkeling van de werkgelegenheid in 2009 dempt de negatieve bijstelling van de loonheffing enigszins. Ten slotte zijn de ontvangsten uit de dividendbelasting met –0,6 miljard bijgesteld als gevolg van fors lagere dividenduitkeringen. Daarbij is verondersteld dat bedrijven in het bank- en verzekeringswezen in 2009 helemaal geen dividend uitkeren. Ten slotte laat de inkomensheffing een positieve bijstelling zien van 0,6 miljard. Dit vooral op basis van de kasontvangsten tot en met juli. Deze laten zien dat de bij Voorjaarsnota 2009 veronderstelde kasuitgaven op basis van de voorlopige aangifte 2008 minder negatief is uitgevallen.

3.3 De belasting- en premieontvangsten in 2010

In tabel 3.3.1 wordt een overzicht gegeven van de ontwikkeling van de geraamde belasting- en premieopbrengsten in 2010. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen het effect van beleidsmaatregelen op de ontvangsten en het effect van de economische groei.

Tabel 3.3.1 Raming belasting- en premieontvangsten 2010 op EMU-basis (x € miljoen)

	Vermoedelijke uitkomsten 2009	Maatregelen	Endogeen	Endogeen in %	2010
Indirecte belastingen (kasbasis)	68 297	- 279	365	0,5%	68 383
Omzetbelasting ¹	41 117	- 76	58	0,1%	41 100
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	2 361	- 250	- 106	- 4,5%	2 005
Accijnzen	10 569	26	71	0,7%	10 666
Belastingen van rechtsverkeer	3 601	13	101	2,8%	3 714
Motorrijtuigenbelasting	3 316	180	176	5,3%	3 672
Belastingen op een milieugrondslag	4 565	26	49	1,1%	4 640
Verpakkingenbelasting	317	2	- 2	- 0,7%	317
Vliegbelasting	199	- 199	0	0,0%	0
Overig	2 252	0	17	0,8%	2 270
Directe belastingen en premies volksverzekeringen (kasbasis)	97 219	1 171	181	0,2%	98 573
Loonheffing	86 046	932	- 1 818	- 2,1%	85 160
Inkomensheffing	- 7 031	1 112	521	- 7,4%	- 5 348
Dividendbelasting	2 516	0	375	14,9%	2 891
Vennootschapsbelasting	13 434	- 887	1 090	8,1%	13 638
Overig (inclusief niet nader toe te rekenen belastingontvangsten)	2 256	14	13	0,6%	2 283
Totaal belastingen en premies volksverzekeringen (kasbasis)	165 516	892	546	0,3%	166 869
Aansluiting op EMU-basis	102		- 165		- 63
Totaal belastingen en premies volksverzekeringen (EMU-basis)	165 618	892	381	0,2%	166 893
Premies werknemersverzekeringen	43 993	1 000	- 35	- 0,1%	44 958
Totaal belasting- en premieontvangsten (EMU-basis)	209 611	1 892	346	0,2%	211 849

¹ De omzetbelasting wordt op EMU-basis gepresenteerd om een goed beeld van de ontwikkeling van 2009 op 2010 te geven. Als gevolg van de in 2009 genomen maatregel mogen bedrijven die anders de BTW per maand afdragen ervoor kiezen deze per kwartaal af te dragen. Dit heeft geen gevolgen voor de BTW-ontvangsten op EMU-basis maar wel voor de BTW-ontvangsten op kasbasis. Een ontwikkeling op kasbasis geeft dan een vertekend beeld.

In 2010 bedragen de totale ontvangsten op EMU-basis naar verwachting 211,8 miljard. Ten opzichte van de vermoedelijke uitkomsten 2009 is dit een toename met 2,2 miljard euro. Deze ontwikkeling is grotendeels (1,9 miljard) het gevolg van beleidsmaatregelen. Dit betreft voor 2,4 miljard maatregelen waarover in Miljoenennota 2009 en eerder al is besloten, waaronder maatregelen rond de afschaffing van de Buitengewone

Uitgaven (BU). Daar staan echter per saldo 0,5 miljard lagere ontvangsten tegenover als gevolg van onder andere het stimuleringspakket. De verwachte endogene groei van de belasting- en premieontvangsten bedraagt 0,3 miljard euro in 2010. In de volgende paragrafen wordt hier nader op ingegaan. In de internetbijlage van deze Miljoenennota staat een uitgebreidere toelichting voor de grootste belastingsoorten (www.rijksbegroting.nl).

3.3.1 Endogene ontwikkeling belasting- en premieontvangsten 2010

De endogene toename van de ontvangsten is het gevolg van de economische ontwikkelingen zoals deze geraamd zijn in de Macro Economische Verkenning 2010. Voor 2010 verwacht het Centraal Planbureau (CPB) een groei van het nominale economische groei van 0,9 procent. De endogene groei van de totale ontvangsten ligt lager dan de BBP-groei: 0,2 procent. De oorzaak daarvoor ligt in de samenstelling van de economische groei, waardoor er een verschil ontstaat tussen de BBP-groei en de toename van de endogene ontvangsten. Zo zorgt een sterk oplopende werkloosheid in 2010 ervoor dat de loon- en inkomensheffing zich in 2010 minder gunstig ontwikkelt dan in 2009 (-2,1 procent) en daarmee sterk achterblijft bij de nominale BBP-ontwikkeling. De endogene groei in de BTW-ontvangsten in 2010 is beperkt. Dit als gevolg van een negatieve ontwikkeling van de investeringen in woningen, gecombineerd met een bescheiden waardeontwikkeling van de particuliere consumptie.

De endogene groei bij de indirecte belastingen is 0,4 procent. Verreweg de belangrijkste belastingsoort die hieronder valt is de hierboven besproken omzetbelasting (BTW). Een andere grote post, de accijnzen, laat een bescheiden groei zien (0,7 procent). De ontvangsten belasting op personenauto's en motoren (BPM) nemen in 2010 met -4,5 procent af ten opzichte van 2009. In 2009 nemen de ontvangsten BPM met nog bijna 23 procent af ten opzichte van het voorgaande jaar. De ontvangsten motorrijtuigenbelasting ontwikkelen zich in 2010 net als in 2009 licht positief.

De endogene groei van de directe belastingen en premies volksverzekeringen bedraagt 0,2 procent. Verreweg de grootste post bij de directe belastingen is de loonheffing. Deze drukt zwaar op de totale ontwikkeling van de directe belastingen en blijft zoals hierboven al toegelicht met -2,1 procent achter. Alle andere directe belastingen kennen echter een positieve ontwikkeling in 2010. Zo laat de vennootschapsbelasting (Vpb) in 2010 naar verwachting een positieve ontwikkeling zien van 7,7 procent. Hiermee zit het absolute niveau van de totale Vpb-ontvangsten in 2010 nog wel ver onder dat van 2008. In 2009 dalen de Vpb-ontvangsten immers zeer fors enerzijds als gevolg van beleidsmaatregelen anderzijds als gevolg van de winstverwachting over 2009, die lager ligt dan over het jaar 2008. Daarbovenop komt in 2009 het effect van bijgestelde (fiscale) winstverwachtingen over 2008 en 2007. Voorlopige aanslagen waarop bedrijven in 2008 en eerdere jaren belasting hebben afgedragen, leiden door verminderingen die in 2009 op betreffende aanslagen worden opgelegd weer tot teruggaven in 2009. Ook de verwachte ontwikkeling in de ontvangsten dividendbelasting is positief (14,9 procent). Dit moet worden afgezet tegen een forse daling in de dividendbelasting in 2009 van meer dan 36 procent. Voor de dividendbelasting geldt evenals voor de Vpb dat het absolute niveau in 2010 met 2,9 miljard nog wel ver onder dat van 2008 zal liggen.

3.3.2 Het effect van beleidsmaatregelen op de belasting- en premieontvangsten

In 2010 bedraagt het effect van beleidsmaatregelen op de belastingen en premieontvangsten 1,9 miljard euro. Dit betreft een saldo van diverse maatregelen. Allereerst gaat het om 2,4 miljard aan maatregelen waarover in Miljoenennota 2009 en eerder al is besloten waaronder maatregelen rond de afschaffing van de Buitengewone Uitgaven. Daar staan per saldo afgerond 0,5 miljard lagere ontvangsten tegenover als gevolg van maatregelen waartoe het kabinet afgelopen jaar heeft besloten, zoals aanvullende maatregelen gericht op innovatie en liquiditeitsverruiming die voor 1,0 miljard lagere kasontvangsten in 2010 zorgen, de afschaffing van de vliegbelasting (-0,2 miljard) en hogere sectorfondspremies die afgerond voor 0,7 miljard hogere kasontvangsten zorgen.

In tabel 3.3.1 worden per belastingsoort het effect van beleidsmaatregelen (autonome mutaties) in de kasontvangsten over 2010 getoond. Dit betreft een saldo van zowel maatregelen waartoe in Miljoenennota 2009 en eerdere jaren is besloten en die nog een opwaart of neerwaarts effect hebben in 2010 ten opzichte van 2009, als om maatregelen waartoe het kabinet sinds de Miljoenennota heeft besloten. Zo is de autonome mutatie bij de BPM (-0,3 miljard) het saldo van de onder andere gefaseerde afbouw van de BPM met oog op de invoering van de kilometerheffing waartoe in 2008 reeds is besloten en nieuwe maatregelen die in het Belastingplan 2010 zijn opgenomen. Met oog op die zelfde invoering van de kilometerheffing wordt de motorrijtuigenbelasting gefaseerd verhoogd. Deze maatregel uit 2008 zorgt in 2010 voor +0,2 miljard hogere ontvangsten ten opzichte van 2009.

De autonome toename van de loonheffing bedraagt per saldo 0,9 miljard. Dit betreft onder meer het koopkrachtpakket 2010 en grondslageffecten als gevolg van mutaties in de inkomensafhankelijke zorgpremie. De inkomensheffing zorgt voor een autonome mutatie van 1,1 miljard euro. Deze mutatie wordt gedomineerd door het afschaffen van de Buitengewone Uitgaven (BU). Deze zorgt voor een forse toename van de kasontvangsten in 2010 ten opzichte van 2009. De autonome mutatie van -0,9 miljard bij de vennootschapsbelasting betreft vooral de liquiditeits- en innovatiemaatregelen zoals hierboven als is toegelicht. Ten slotte de autonome mutatie van de premies werknemersverzekeringen: deze bedraagt 1,0 miljard euro. Dit betreft het effect van zowel een hogere wgf-premie als een hogere ZVW-premie in 2010 ten opzichte van 2009.

Tabel 3.3.2 geeft een overzicht van het budgettaire beslag van beleidsmaatregelen op zowel kas- als transactiebasis en tevens het effect daarvan op de lastenontwikkeling in 2010. Het verschil tussen het totale effect van het beleid op de ontvangsten en de lastenontwikkeling wordt veroorzaakt doordat sommige maatregelen wel gevolgen hebben voor de inkomsten maar niet relevant zijn voor de lastenontwikkeling. Zo is de eerder genoemde afschaffing van de Buitengewone uitgavenafrek (BU) wel relevant voor de kasontvangsten, maar niet relevant voor de lastenontwikkeling. Het omgekeerde geldt ook: zo is een verandering bij de zorgtoeslag wel relevant voor de lastontwikkeling maar heeft dit gevolgen voor de belasting- en premieontvangsten.

Tabel 3.3.2 Budgettair effect van belasting- en premiemaatregelen 2010 (x € miljoen)

	Belastingen en premies kas	Belastingen en premies op transactiebasis	Totaal lasten
Zorgpremies	435	472	472
Zorgtoeslag	0	0	- 175
Liquiditeitsverruiming	- 600	- 1 125	- 128
R&D en ondernemersschap	- 357	- 445	- 445
Koopkracht en arbeidsparticipatie	698	930	930
Sectorfondspremies	688	688	688
Overig (waaronder afschaffing BU)	1 026	- 461	- 76
Totaal Beleidsmaatregelen 2009	1 890	58	1 266

3.4 Meerjarige ontvangstenraming

De ontwikkeling van de belasting- en premieontvangsten voor de periode 2008–2011 is weergegeven in tabel 3.4.1. De ramingen voor 2009 en 2010 zijn in voorgaande paragrafen toegelicht.

Tabel 3.4.1. Meerjarige belasting- en premieraming op EMU-basis (x miljard euro)

	2008	2009	2010	2011
Totaal belasting- en premieontvangsten op EMU-basis	221,9	209,6	211,8	217,3
wv belastingen op kasbasis	138,1	129,3	131,6	137,7

3.5 De belastingraming 2009–2010

Tabel 3.5.1 bevat een gedetailleerd overzicht van de raming van de belasting- en premieontvangsten 2000 en 2010 op kasbasis en de aansluiting naar EMU-basis.

Tabel 3.5.1. Overzicht van belasting- en premieontvangsten 2009–2010 (x €miljoen)

	Vermoedelijke uitkomsten 2009	Ontwerpbegroting 2010
Indirecte belastingen	63 260	68 383
Invoerrechten	1 983	2 000
Omzetbelasting	36 080	41 100
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	2 361	2 005
Accijnzen	10 569	10 666
– Accijns van lichte olie	3 951	3 977
– Accijns van minerale oliën, anders dan lichte olie	3 282	3 373
– Tabaksaccijns	2 342	2 340
– Alcoholaccijns	304	281
– Bieraccijns	398	401
– Wijnaccijns	292	294
Belastingen van rechtsverkeer	3 601	3 714
– Overdrachtsbelasting	2 778	2 885
– Assurantiebelasting	801	807
Motorrijtuigenbelasting	3 316	3 672
Belastingen op een milieugrondslag	4 565	4 640
– Grondwaterbelasting	167	166
– Afvalstoffenbelasting	115	114
– Energiebelasting	4 154	4 231
– Waterbelasting	115	114
– Brandstoffenheffingen	15	14
Verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken e.a. 155	154	
Belasting op zware motorrijtuigen	115	116
Verpakkingenbelasting	317	317
Vliegbelasting	199	0
Directe belastingen	65 910	63 157
Inkomstenbelasting kas	2 555	1 424
Loonbelasting kas	45 246	43 019
Dividendbelasting	2 516	2 891
Kansspelbelasting	436	452
Vennootschapsbelasting	13 434	13 638
– Gassector kas	1 850	1 600
– Niet-gassector kas	11 584	12 038
Successierechten	1 703	1 713
Niet nader toe te rekenen belastingontvangsten	98	98
Totaal belastingen	129 268	131 406
Premies volksverzekeringen kas	31 211	35 317
Premies werknemersverzekeringen	43 993	44 958
Aansluiting naar EMU-basis	5 139	– 63
Totaal belasting- en premieontvangsten op EMU-basis	209 611	211 849